
de Kora

MAANDORGAAN VAN "BIOLOGIA MARITIMA"
NEDERLANDSE VERENIGING VAN ZEE-AQUARIUMHOUDERS

Nr. 32

3e Jaargang Nr. 8

1e helft October 1953

INGESLAGEN!

De Redactie mocht van verschillende zijden blijken van instemming ontvangen over de wijze van uitvoering van het vorige nummer, zodat zij - ondanks het hieraan verbonden meerdere werk - op de ingeslagen weg zal voortgaan.

Aan het verzoek een steentje bij te dragen tot de verdere uitbouw van ons orgaan in de vorm van inzending van een stukje kopij werd zo spoedig gevolg gegeven, dat reeds binnen één week na verschijning van het vorige nummer de eerste bijdragen op het Redactie-adres ontvangen werden. Bovendien werden van andere zijden toezeggingen voor kopij ontvangen, zodat hier met recht kan worden geschreven: de eerste schapjes zijn over de dam!

Een ander punt, dat de aandacht verdient in een orgaan, is de gevarieerdheid van het gebodene. Het is daarom niet alleen van belang, dat de Redactie de beschikking heeft over "een aantal" artikelen, doch om de zo nodige afwisseling te kunnen brengen, is het zelfs gewenst de beschikking te hebben over "een groot aantal" artikelen, teneinde hieruit een keus te kunnen maken voor een bepaald nummer.

Ook Uw bijdrage, hetzij groot of klein, is derhalve welkom.

Het is voorts de bedoeling, dat in het vervolg ook een plaatsje in ons orgaan zal worden ingeruimd voor verslagen -of een gedeelte daarvan- uitgebracht door de Werkgroepen van onze Vereniging.

Deze verslagen zullen bijvoorbeeld betrekking kunnen hebben op de door onze werkgroepen gehouden bijeenkomsten, alsmede de door hen georganiseerde excursies.

Op deze wijze zullen dan zowel de overige Werkgroepen als de individuele Leden meer en beter op de hoogte kunnen worden gesteld van hetgeen er leeft in een bepaalde Werkgroep. Dat dit op de duur tot een hechtere band tussen de Leden van onze liefhebberij-vereniging zal kunnen leiden, is aan geen twijfel onderhevig!

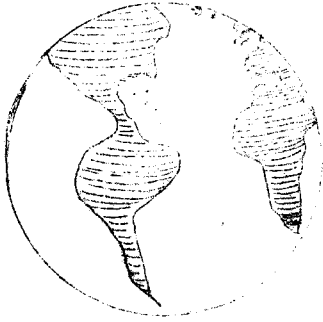
G.G.P. Wouda

Redactie en Administratie:
G.G.P. Wouda
Hulshorststraat 6
's-Gravenhage

Overname van artikelen en/
of illustraties alleen geoorloofd na schriftelijke toestemming der Redactie

Gratis voor Leden

door C. Naaktgeboren

II

Zelfs de langste weg begint
met de eerste schrede
(Oud Chinees spreekwoord)

Nadat wij het de vorige maal over het alom bekende "lichten der zee" gehad hebben, wil ik U thans iets vertellen over een andere groep van de Eencelligen, welke niet minder belangwekkend is, namelijk de Rhizopoda of Wortelpotigen. Deze vormen de laagste orde van de Protozoa en zijn dus tevens de laagst geordendste wezens van het dierenrijk.

Een tamelijk bekend voorbeeld van deze orde vormen de Amoeben, eencellige wezentjes, die geen enkel speciaal voortbewegingsorganel bezitten zoals de Flagellata, maar hun gehele lichaam bestaat alleen uit een klompje levende stof, protoplasma, voorzien van enkele kleine voedingsvacuolen, korreltjes en een celkern.

Iedereen heeft wel eens een afbeelding van een wit bloedlichaampje gezien, welnu, een Amoebe lijkt hier sprekend op. De buitenste laag protoplasma is doorzichtiger dan de rest van het dier en wordt hyaliene grenslaag genoemd. De voortbeweging geschiedt door middel van uitstulping van de levende stof aan de ene zijde van het lichaam en intrekking ervan aan de andere kant; deze uitstulpingen noemt men pseudo-podiën of schijnvoetjes. Gaan we uit van een ogenblik, dat het dier een ronde vorm heeft (dit is te bereiken door het aan te raken met een zeer fijn draadje, waardoor het zich samentrekt: reactie), dan zien we al spoedig een kleine uitstulping van de hyaliene grenslaag ontstaan, die allengs groter en groter wordt. Wanneer de uitstulping groot genoeg is, stroomt deze vol met de korrelige substantie. Op voorengenoemde wijze kruipt een Amoebe voort met een snelheid van nog geen millimeter per uur.

Deze Amoeben zijn zeer algemeen, zowel in zee als zoet water. In zee treffen we verwanten van hen aan, die nog veel meer merkwaardigs te zien geven. Ik bedoel hier de Foraminiferen en de Radiolaria. Beide laatstgenoemde behoren tot de Rhizopoda, die een huisje maken van respectievelijk kalk of kiezel.

De naam Foraminiferen of Gaatjesdragers doet misschien wat vreemd aan, doch het is een buitengewoon juiste benaming, daar het huisje van deze dieren zeer vele gaatjes bevat, waardoorheen de pseudo-podiën te voorschijn komen. Op deze wijze zijn zij in staat hun voedsel (bacteriën en kleinere protozoën) te vangen. Dit voedsel wordt dan "eenvoudig" opgenomen in het lichaam en verteerd, terwijl onverteerbare resten weder worden uitgestoten (b.v. kiezelpantsertjes van bepaalde wiersoorten).

De vormen van deze kalkhuisjes gaan elke beschrijving te boven; om zich er een juist idee van te vormen, moet men ze gezien hebben. We treffen er langgerekte naaldvormen, slakkenhuisvormen en talloze onbeschrijfelijk mooie bolvormen onder aan. De huisjes bestaan uit een aantal kamertjes -de kleinste in het midden- welke zich verhouden als de zogenaamde guldensnede, dat wil zeggen, dat -wanneer we twee naast elkaar gelegen kamertjes beschouwen- de verhouding van het kleinste kamertje tot het grootste gelijk is aan die van het grootste kamertje

tot het grootste kamertje en het kleinste kamertje tesamen. Stelt men het kleinste kamertje voor als K en het grootste van de twee als G, dan krijgt men de volgende formule : $K : G = G : G+K$. Deze verhouding is zeer belangrijk, omdat zij voor ons oog steeds een fraaie indruk geeft. In de natuur komt deze verhouding veelvuldig voor (denkt maar eens aan de Nautiluschelpen).

In figuur 3 ziet U een aantal van de meest voorkomende vormen van Foraminiferen schematisch afgebeeld.

Het dier leeft eerst in het kleinste kamertje en bouwt -wanneer de ruimte in het eerste kamertje te klein wordt- spoedig het tweede er bij. Wordt dit tweede kamertje na verloop van tijd ook weer te klein, dan bouwt het een derde, weer iets groter kamertje er bij en zo vervolgens.

Enkele schematisch afgebeelde
Foraminiferen

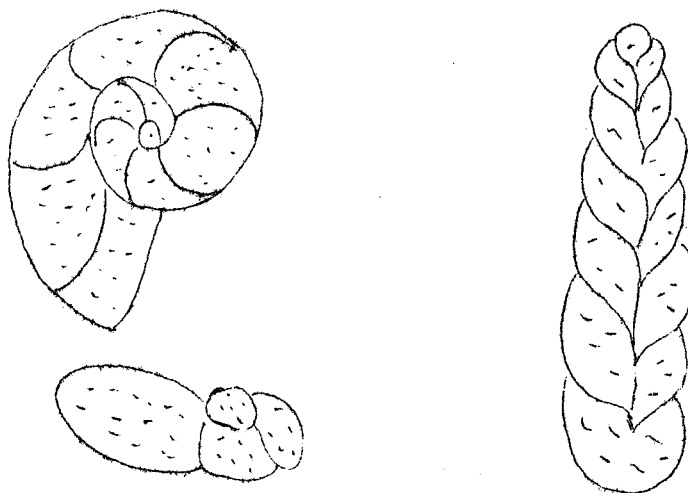

Fig. 3

De Radiolaria houden er eveneens bijzonder fraai gevormde huisjes op na; hieronder vindt men dikwijls de meest uiteenlopende soorten. Zij zijn iets fragiler dan de huisjes van de Foraminiferen, terwijl de kamervorming -zoals wij deze hebben leren kennen- bij de meeste Radiolariasoorten achterwege blijft.

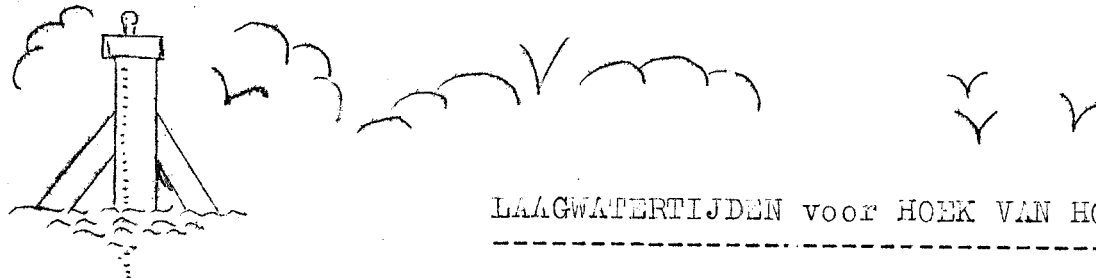
(wordt vervolgd)

==

V A R I A M A R I T I M A

Elke keer, dat er door de grote zeesluis te IJmuiden een schip geschut wordt, komt er met het zeewater een grote hoeveelheid zout mee naar binnen. Van deze hoeveelheid - 2250 ton - kan men zich een goede voorstelling maken, wanneer men bedenkt, dat zij gelijk staat met een lading zout, welke verdeeld is over 5 treinen van 30 wagens à 15 ton!

==

LAAGWATERTIJDEN voor HOEK VAN HOLLAND (1953)

17 October	3.44 u. en 16.23 u.;	18 October	5.26 u. en 18.39 u.
24 October	11.06 u. en 23.46 u.;	25 October	11.47 u.
31 October	4.25 u. en 16.57 u.;	1 November	5.50 u. en 18.18 u.

voor West-Kapelle 2.30 uur vroeger, voor Scheveningen 0.30 uur later,
voor IJmuiden 1.00 uur later, voor Den Helder 3.30 uur later.

door
G.G.P. Wouda

MIDDELLANDSE ZEE

II

De uitrustingsstukken bestaan, wanneer men geen gebruik maakt van ademhalingstoestellen, uit een soort helm van caoutchouc, voorzien van een "patrijspoort", welke een ruim gezichtsveld toelaat en tevens de neus- en voorhoofdsholten beschermt tegen vermoeidheid tengevolge van de druk van het water. Als tweede hulpmiddel dient een gordel, welke met lood verwaaid kan worden; door deze gordel te verschuiven, kan het zwaartepunt van het lichaam verplaatst worden. Als derde uitrustingsstuk dienen de zwemvliezen, zoals deze tijdens de Tweede Wereldoorlog gedragen werden door de "kikvors-mannen". Als vierde een handschoen aan de linkerhand, vervolgens een mes in de gordel en tenslotte in de rechterhand het speciaal beschermde foto- of filmtoestel. Nadat U aldus is uitgerust -een "snuiver" in de mond verlenkt de tijd, dat U onder water kunt blijven- kunt U de duik zonder veel risico wagen.

Het is Juli en wij bevinden ons ergens op het rotsige strand van het eiland Porquerolles, op de rede van Hyeres, in de Middellandse Zee. Het water heeft een prachtige, blauw doorschijnende kleur. De temperatuur, ongeveer 25° C., is ideaal en stelt ons in staat twee tot drie uren lang in het water te verblijven, zonder koud te worden. De zwembril is opgezet, nadat wij hem hebben ingesmeerd met een vers doorgesneden aardappel om het aanslaan tegen te gaan, en dan begeven wij ons voorzichtig te water om de in de buurt zijnde zee-bewoners niet te verschrikken.

Welk een contrast met de buitenwereld, wanneer wij eenmaal ondergedoken zijn. Er heerst slechts Stilte.....alleen een heel licht gekraak in onze oren wijst op het ontsnappen van luchtbelletjes en het binnentreden van water. De kiezelsteentjes op de bodem dansen niet meer; zij liggen nu onbeweeglijk, net als hun broertjes en zusjes op het strand; hun kleur is echter blauw geworden, helderblauw of soms pastelblauw, ja tot donkerblauw toe, al naar gelang de diepte van het water, waar we ons bevinden. Het is alsof wij zweven over de bodem, welke zich steeds verder van ons schijnt te verwijderen.

Flotseling glijdt, twee tot drie meter van ons af, plechtig en tegelijk vol minachting een geweldig grote zilvergrijze vis voorbij. Het is een Zeewolf, die wij hier van zo nabij schitterend kunnen waarnemen. Wij moeten echter niet vergeten, dat het water vergroot en de voorwerpen als het ware dichterbij brengt, zodat deze veel groter lijken, dan ze in werkelijkheid zijn.

Wij zweven verder en nu begint het schouwspel langzamerhand geheel te veranderen: een grote weide, waarop de planten van de zeebodem zachtjes heen en weer staan te wiegelen tengevolge van de deining van het water. Links van ons strekken zich bijna onafzienbare wervelden uit, af en toe onderbroken door open plekken, waar het zand -net zoals wij dit op het strand kennen- in keurige golfjes geplooid is.

(wordt vervolgd)

Is-GRAVENHAGE

Op Zondag, 13 September 1953, organiseerde de Werkgroep "Is-GRAVENHAGE EN OMSTREKEN" van "BIOLOGIA MARITIMA" een excursie naar een van de rijkste vindplaatsen in Nederland van voor het Zee-aquarium geschikte zee-fauna en -flora, namelijk het eiland Tholen; in het bijzonder werd de "Koffiehoek" als uiteindelijk te bereiken doel gesteld. Des morgens om 9 uur werd onder leiding van de Hr. J.C. Jager de tocht begonnen. Als vervoermiddel diende een luxe personenauto met bagageruimte, zodat -buiten de deelnemers- voldoende plaats voor bunnen, glazen potten en dergelijke te vinden was; 3 netten van verschillende afmeting, alsmede de nodige rubberlaarzen voltooiden de uitrusting. Na een voorspoedige rit, het zonnetje liet zich ook niet onbetuigd, werd om 10.45 uur het doel van de tocht bereikt; het was inmiddels nog afnemend water, zodat er niet behoefde te worden gehaast. Een van de E.M.-ers, die voor het eerst met dit eldorado voor de zee-aquariumliefhebber zou kennis maken, was min of meer sceptisch gestemd, toen hij -uit de auto stappend- tegen de grashelling van de dijk opzag: zou daarachter nu al dat moois te vinden zijn? Nadat hij de kruin van de dijk bereikt had en de afdaling naar de andere kant begon, ontsnapte hem echter een uitroep van verwondering over het voor hem liggende brok natuur. Ook enige nieuwe Leden, die aan de excursie deelnamen, kwamen onder de indruk van hetgeen zij hier te zien kregen. Afdalend van de dijk liepen zij recht op een grote hoop -of liever gezegd bank- aan van lege schelpen, welke zich van een halve meter tot een meter hoogte opstapelden. Het waren de lege huisjes van CREPIDULA FORNICATA (Muiltje), een aldaar algemeen voorkomende slakkensoort. De levende exemplaren hechten zich met hun voet dikwijls vast op het huisje van een soortgenoot; op deze wijze ontstaan soms kettingen van 6 of 7 dieren. Tussen de slakenschelpen lagen talloze lege Oesterschelpen; pracht materiaal voor een schelpenverzamelaar. Verder afdalend kwamen zij aan een brede zone FUCUS SERRATUS (Gezaagde Zee-eik); hierop zaten veel exemplaren DIADUMENE CINCTA (Golfbreker Anemoontjes) gehecht; deze hadden of een fletse, beige kleur, of ze waren prachtig fel oranje. Tussen het genoemde bruinwier en op de eronder liggende basaltglooiing zaten met hun warmkleurig gele huisjes talrijke exemplaren LITTORINA OBTUSATA (Stompe Alikruik). Op het inmiddels drooggelopen zee-gedeelte waren enige diepere plassen achter gebleven, waarin PALAEMONETES VARIANS (Steurkrabben), GOBIUS MICRIPS (Zee-grondeltjes) en MYXIS FLEXUOSA (Lagarnaaltjes) voorkwamen. Met behulp van de medegebrachte netten werd een aantal dezer dieren gevangen en in de bunnen overgebracht. In een grote plas bevonden zich -zowel vast zittend op basalt en betonstukken, als los geslagen- CERAMIVM SP. (Roodhorentjeswier), FURCELLARIA FASTIGIATA (Gaffelwier), alsmede poliepenkolonies SERTULARIA ARGENTEA (Zee-dennetje); in deze plas lagen ook een aantal sponzen, o.a. de fraai oranje-gele HALICHONDRIA PANICEA (Broodspons). Een dode donkergrijze spons, welke eveneens gevonden werd, vormde -na goed uitgespoeld te zijn- mooi decoratiemateriaal voor de zee-aquaria; de kleur werd na uitspoeling beige. Op sommige plaatsen zaten exemplaren DENDRODOA GROSSULARIA (Zee-druif) in het zand; de grootte van deze manteldieren was gemiddeld die van een pruim, zodat een der nieuwere Leden -met de handen het zand in het bijna drooggevalen gedeelte aftastend naar meerdere exemplaren- plotseling een fikse straal zout water in zijn gezicht kreeg te incasseren.

tet grote hilariteit van de overige excursisten; door de aanraking had de Zee-druif zich namelijk krachtig samengetrokken, waardoor zijn waterinhoud tot op ruim een halve meter in de hoogte werd gespoten! Prachtige exemplaren CODIUM TOMENTOSUM (Sponswier), vast gehecht op levende Muiltjes, vormden tesamen met ULVA LACTUCA (Zee-sla) en het donkerbruine CHONDRUS CRISPUS (Iers Mns) een verdere welkome aanvulling van de verzamelde voorraad wieren. Op enkele plaatsenzat, vastgehecht op schelpen onder het zand, POLYIDES ROTUNDUS (Kaneelwier). Daar de vloed inmiddels kwam opzetten, werd langzamerhand opgebroken en -na nog een bezoek gebracht te hebben aan een oesterput te Tholen- werd de terugtocht aanvaard. Om ongeveer 17.30 uur waren allen weer thuis en konden terug zien op een zeer geslaagde en nuttige excursie.

=:=-

MEDEDELING van het ALGEMEEN BESTUUR van "BIOLOGIA MARITIMA"

Nauwelijks hadden wij kunnen hopen, dat de door ons in "DE KOR" van 3 September j.l. (3e Jrg. Nr. 6 - 2e helft Augustus 1953) aangekondigde maatregelen zo spoedig en zo duidelijk gerechtvaardigd zouden worden door de heer Entrop zelve.

Op 22 September 1953 kreeg een aantal (niet alle) Leden van "BIOLOGIA MARITIMA" een blaadje in de brievenbus, afkomstig van de heer Entrop. Dit blaadje blijkt te zijn het orgaan van een Stichting Biologia Maritima, Nederlands Instituut voor zee-aquatic en zee-biologie.

Het is voor een ieder duidelijk, dat hier geen sprake is van voortzetting van de liefhebberij-vereniging (met nadruk zowel op liefhebberij als op vereniging) "BIOLOGIA MARITIMA", welke op 12 November 1939 opgericht werd door de heren Athos, Bot en Schuring.

De door de heer Entrop voor onze Leden opengestelde mogelijkheid om voor de stichting te bedanken is volkomen uit de lucht gegrepen, daar onze Leden niet automatisch lid van de stichting zijn geworden; zij zijn nog steeds lid van de liefhebberij-vereniging "BIOLOGIA MARITIMA".

Het voorlopig Algemeen Bestuur van "BIOLOGIA MARITIMA" stelt het op prijs een indruk te krijgen hoeveel Leden met de in "DE KOR" van 3 September 1953 voorgestelde bestuurswijziging accoord gaan.

Op de gebruikelijke wijze wordt daarom aan diegenen, die het niet met deze bestuurswijziging eens zijn, de mogelijkheid gegeven hiervan vóór 1 November 1953 bericht te zenden aan de Algemeen Secretaris, de heer J.P.J. Turlings, Oranjelaan 25, Rijswijk (Z-H). De Leden, van wie met betrekking tot genoemde aangelegenheid vóór deze datum geen ondertekend bericht is ontvangen, worden door ons geacht geen bezwaren te hebben.

VERENIGINGSADRESSEN:

Algemeen Voorzitter: Dr C. van der Meer, Rochussenstraat 12, Delft

Algemeen Secretaris: J.P.J. Turlings, Oranjelaan 25, Rijswijk Z-H
(Inlichtingen over en aanmelding voor het lidmaatschap;
alle algemene correspondentie betreffende de vereniging)

Algemeen Penningmeester: M. Bot, Sportlaan 75, Vlaardingen; giro
nummer 349352 (Contributie-betalingen, donaties, enz.)

-:-

MAANDORGAAN "DE KOR":

Zendt alle kopij en daarmee verband houdende stukken, alsmede opgaven van advertentie-teksten, aanvragen voor proefnummers en adresveranderingen uitsluitend aan de Redactie-Administratie: Hulshorststraat 6, 's-Gravenhage